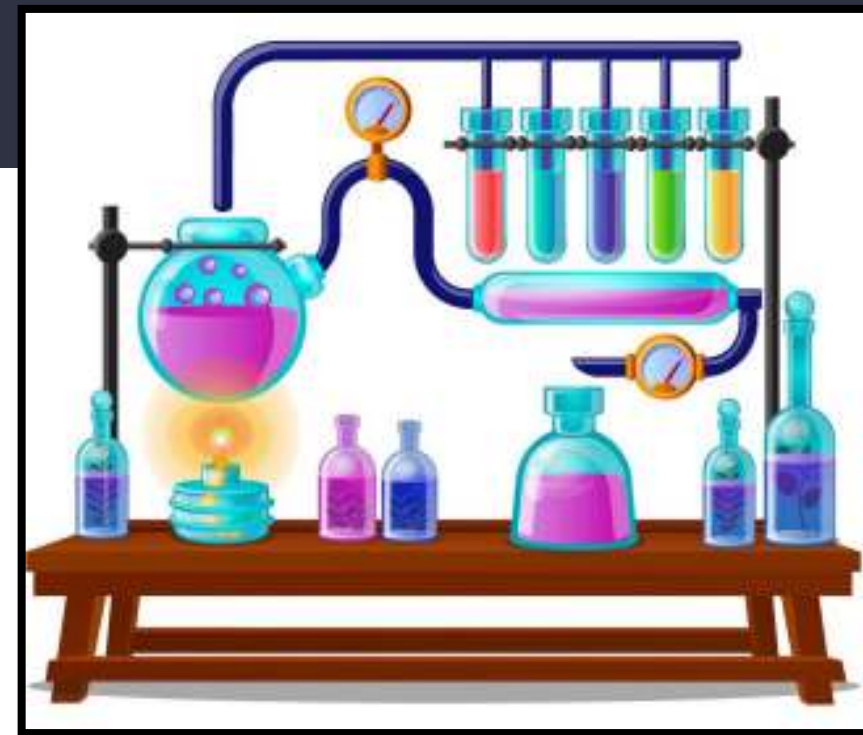

Сьогодні
29.11.2024

Урок
№23

Окисно-відновні реакції. Процеси окиснення та відновлення

Ви зможете:

- визначати ступені окиснення елементів за хімічною формулою сполуки та складати формули бінарних сполук за ступенями окиснення хімічних елементів;
- розрізняти окисно-відновні реакції й ті, в яких ступені окиснення не змінюються;
- обґрунтовувати процеси окиснення й відновлення з погляду електронної будови атомів.

$\text{Fe} + \text{CuSO}_4 \rightarrow \text{FeSO}_4 + \text{Cu}$ – заміщення.

$\text{CaO} + 2\text{HCl} \rightarrow \text{CaCl}_2 + \text{H}_2\text{O}$ – обміну.

$\text{Fe} + 2\text{HCl} \rightarrow \text{FeCl}_2 + \text{H}_2\uparrow$ – заміщення.

$\text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{H}_2\text{CO}_3$ – сполучення.

$\text{H}_2\text{O}_2 \rightarrow \text{H}_2\uparrow + \text{O}_2\uparrow$ – розкладу.

$\text{SO}_3 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{H}_2\text{SO}_4$ – сполучення.

Допишіть рівняння реакцій та визначіть їх тип:

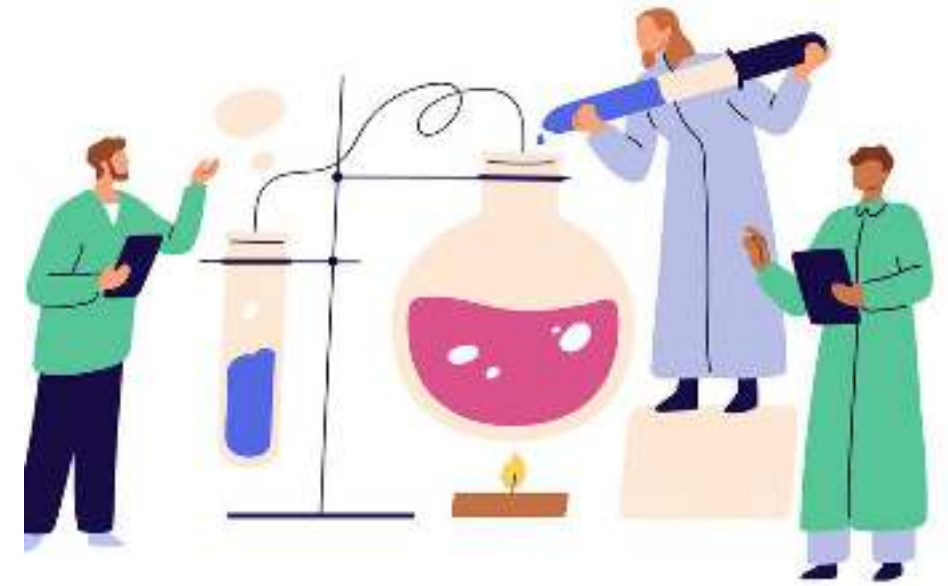
Окисно-відновні процеси навколо нас все життя, кожної хвилини. В нашому організмі вони супроводжують процес дихання, обмін речовин в клітинах. Можливо все це ви або вчили, або будете вивчати на біології. Процес фотосинтезу, який відбувається в рослинах, процеси гниття, бродіння, корозії металів – все це супроводжується окисно – відновними реакціями. Як вони відбуваються ми сьогодні з`ясуємо.

Окисно-відновними реакціями називаються реакції, під час яких елементи, які входять до складу реагуючих речовин, змінюють ступені окиснення.

Під час протікання окисно-відновних реакцій одні частинки (атоми, молекули, йони) втрачають електрони, а інші їх отримують.

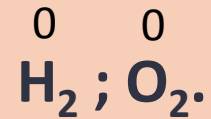
Перебіг окисно-відновних реакцій і, отже, зміна ступеня окиснення атомів, зумовлена переходом електронів від одних атомів до інших

Ступінь окиснення (С.О.) — умовна величина, що показує заряд того чи іншого елемента в сполуці.

Ступінь окиснення елемента в простій речовині = 0.

Сума ступенів окиснення елементів в сполуці, з врахуванням коефіцієнтів= 0.

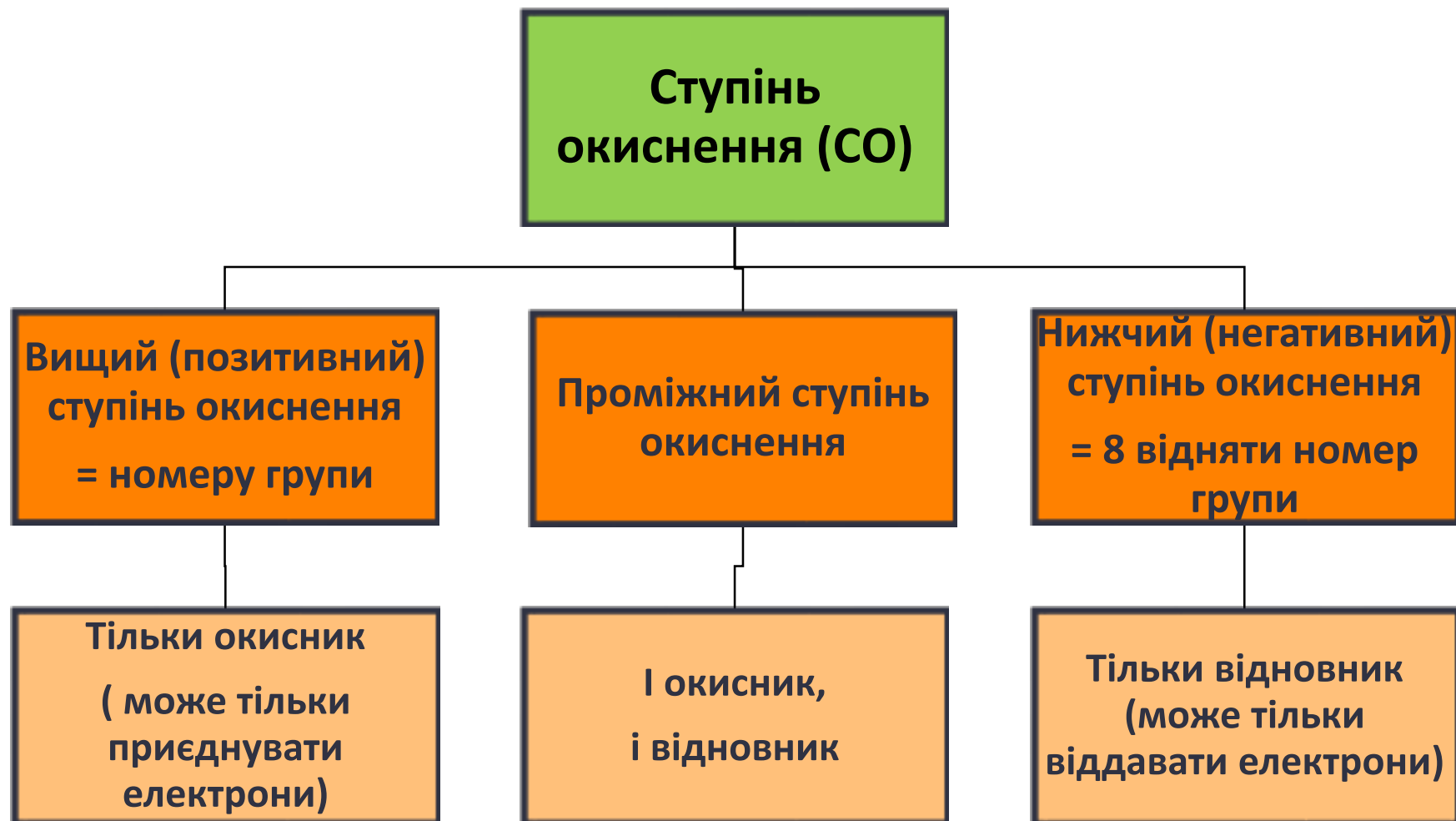

Правила визначення ступеня окиснення

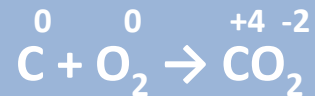
1. Ступінь окиснення елемента у простій речовині дорівнює нулю.
2. Металічні елементи у сполуках з неметалічними завжди мають позитивний ступінь окиснення.
3. Неметалічні елементи у сполуках з металічними мають завжди негативний ступінь окиснення.
4. Гідроген у сполуках має ступінь окиснення +1 (за винятком бінарних сполук з металічними елементами).
5. Оксиген у сполуках має ступінь окиснення -2 (за винятком сполуки з Флуором OF_2 , гідроген пероксиду H_2O_2 та деяких інших сполук).
6. Величина ступеня окиснення атома у складній речовині здебільшого дорівнює кількості валентних електронів, що взяли участь в утворенні хімічного зв'язку.
7. Алгебраїчна сума ступенів окиснення всіх атомів у сполуці дорівнює нулю.
8. У бінарній сполуці позитивний ступінь окиснення має елемент із меншою електронегативністю.
9. Максимальний позитивний ступінь окиснення елемента здебільшого дорівнює номеру групи в періодичній системі, у якій розташований елемент.

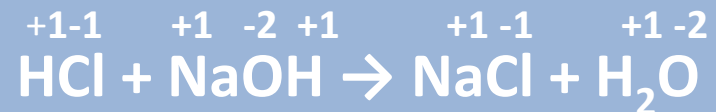
Хімічні реакції

Окисно-відновні
(реакції, у яких хоча б один
хімічний елемент змінює свій
ступінь окиснення)

Деякі реакції сполучення;
Деякі реакції розкладу;
Реакції заміщення.

Реакції, що відбуваються
без зміни ступенів
окиснення

Деякі реакції сполучення;
Деякі реакції розкладу;
Реакції обміну.

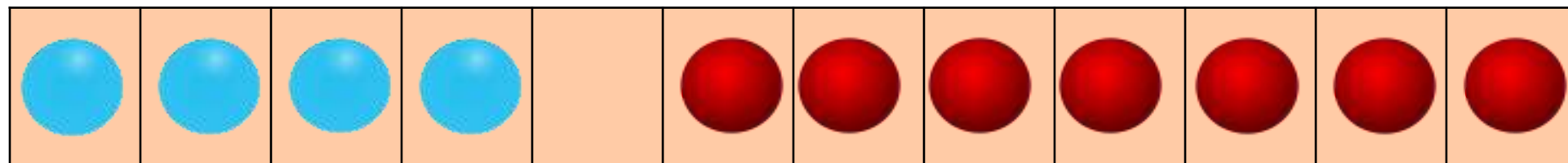
Сьогодні

Окисно-відновні процеси

приєднані e^-

Всі e^-

Втрачені e^-

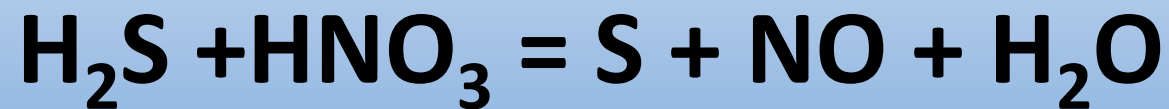

Ступінь окиснення підвищується

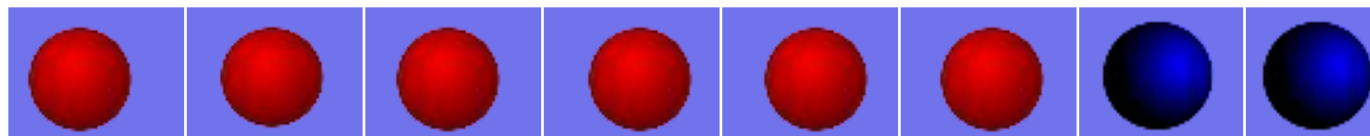
Окисник,
приєднуючи
відновлюється

Відновник,
віддаючи
окиснюється

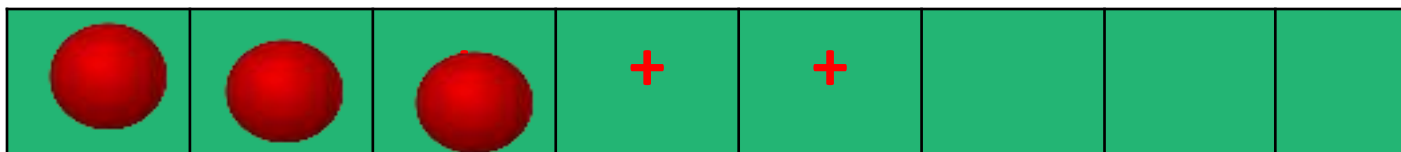
S^0

Сульфур відновник віддає

2 e, окиснюється

N^{+2}

Нітроген окисник приєднав 2 електрони, знизив ступінь окиснення, тобто відновився.

Сьогодні

Метод електронного балансу

окислення

відновлення

Найменше спільне кратне для кількості відданих відновником електронів та електронів, приєднаних окисником – 6

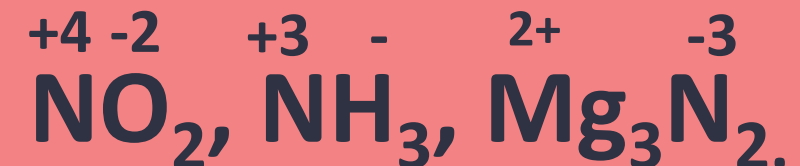
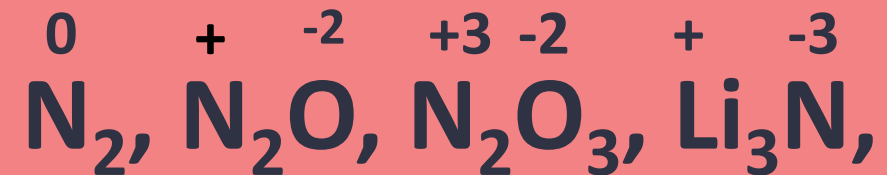
$$6 : 2 = 3$$

$$6 : 3 = 2$$

Проставляють коефіцієнти перед речовинами згідно з електронним балансом

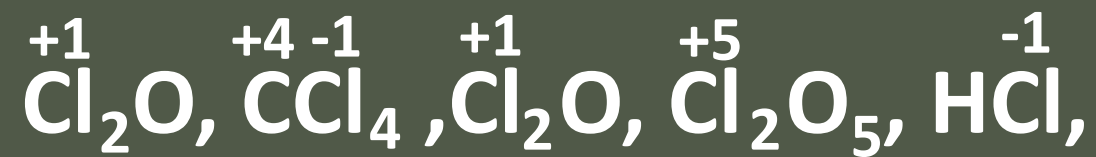
Пригадайте, як обчислюють ступінь окиснення елемента за хімічною формулою сполуки, визначте ступені окиснення елементів за такими формулами:

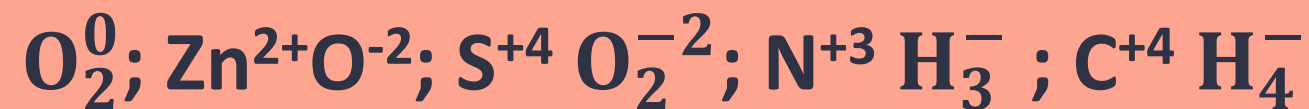

Складіть формули зазначених сполук Хлору:

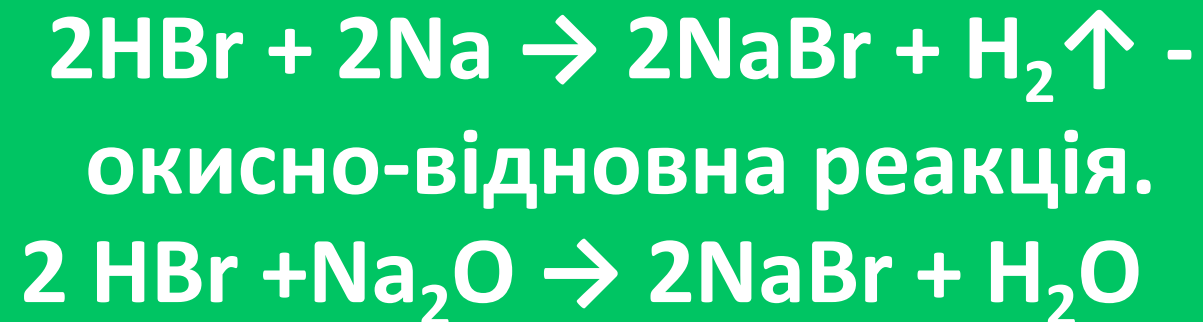

Визначте ступені окиснення хімічних елементів у речовинах за формулами: O_2 , ZnO , SO_2 , NH_3 , CH_4 .

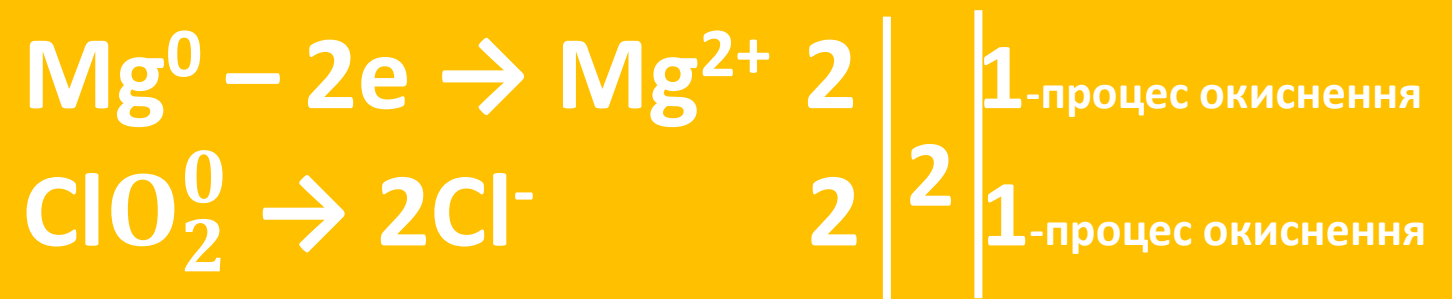

Складіть рівняння реакцій бромідної кислоти з натрієм і натрій оксидом. Яка з них є окисно-відновною? Складіть її електронний баланс.

Складіть рівняння реакції магнію з хлором. Запишіть електронний баланс, зазначте процеси окиснення й відновлення.

Укажіть назву структурних частинок атома, зміна кількості яких спричинює зміну ступеня окиснення хімічного елемента.

**А. протони
Б. електрони
В. нейтрони**

**Відповідь:
Б. електрони**

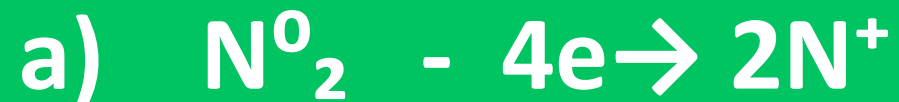
Зазначте для кожного випадку кількість відданих чи приєднаних електронів. Які зі схем відображають процес окиснення, а які — відновлення?

$P^0 \rightarrow P^{+5} - 5e$ – процес окиснення;
 $Br^0 \rightarrow Br^{-1} + 1e$ – процес відновлення;
 $Mn^{+7} \rightarrow Mn^{+2} + 5e$ – процес відновлення;
 $S^{+4} \rightarrow S^{+6} - 2e$ – процес окиснення.

Вказати які процеси відбуваються:

Відповідь: а, в - окиснення; б, г - відновлення

Допишіть рівняння реакцій та укажіть реакцію, що є окисно-відновною:

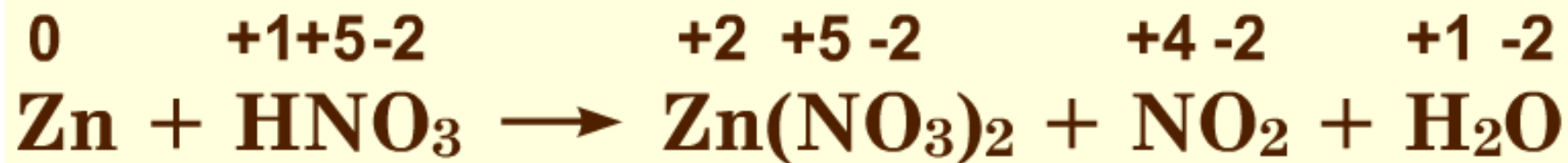
Укажіть число електронів,
відданих або приєднаних атомами згідно зі схемами:

Відповідь: $-4e^-$, $+6e^-$, $+3e^-$, $-6e^-$.

Доведіть, що при доборі коефіцієнтів було використано метод електронного балансу.

відновник, процес окиснення

окисник, процес відновлення

Сформулюйте визначення ступеня окиснення та окисно-відновних реакцій.

Назвіть відомі вам правила визначення ступенів окиснення елементів у речовинах.

Який процес називають окисненням, а який — відновленням?

1. Опрацювати параграф №14;